Sicut enim primum domine pauperi datum est ei magis quam diviti magnum. In agendo autem magis consideratur quod est hoc et nunc tale quam quod est simpliciter tale quia actus sunt circa singularia. Et ideo penitentes tenentur magis ad gratias deo reddendas quam innocentes. In secunda secunde q. 148 ar. 1

Gula

Dicitur inordinatus appetitus edendi vel bibendi quo recedit ab ordine rationis. Unde quando aliquis scienter excedit in hoc mensuram propter delectationem est peccatum. Secus autem si propter necessitatem. Et est peccatum mortale quando aliquis in delectatione gule tanquam in fine ponit ut faceret contra preceptum dei ut hanc delectationem consequatur. Si tamen aliquis nimis comederit vel biberit propter hanc delectationem non tamen vellet propter eas facere aliquid quod sit contra preceptum dei est peccatum veniale. Sunt autem quinque species gule, quia in hoc usu contingit: Prepropere, laute, nimis, ardenter, studiose. Preprope: ante debitum tempus comedere, si fit ex voluptate cibi est peccatum. Secus si fiat ex necessitate itineris vel infirmitatis vel huiusmodi. Laute, id est lauta procurare, si fit propter infirmitatem vel pristinam consuetudinem potest esse sine peccato. Divites autem non coguntur cibis pauperum vesci, dummodo dent pauperibus vilia et necessaria. Secus est si sit propter voluptatem.

Nimis: nimietas cibi attenditur secundum proportionem sumentis cibum, nam quod uni est nimis alteri est parum. Ardenter: ardor dicitur in nimia aviditate et delectatione in cibo. Studiositas est quando animus nimis implicatur cure circa appetitum ciborum et potuum. Est autem gula vitium corporale, quia ex appetitu delectationis ciborum multipliciter provocantur ad peccandum. Unde ex gula oriuntur quinque vitia. Primum est hebetudo sensus; ex tali enim immoderantia hebetatur acies rationis propter fumositates ciborum ad caput ascendentes. 2m est inepta leticia; ex tali enim immoderantia deordinatur appetitus sopito gubernaculo rationis. 3m est multiloquium, quia gubernaculo rationis sopito lingua irrefrenate movetur ad loquendum. 4m est scurrilitas; propter defectum scilicet rationis non potest aliquis prohibere gestus exteriores. 5m est immunditia. Ita ex tali immoderantia corpus a se emittit immunditias maxime seminis. In secunda secunde q. xvi ar. 1.

Hereticus

Dicitur qui habet falsam opinionem in hiis que sunt fidei vel directe vel indirecte et hanc suam opinionem pertinaciter defendens. Et dico in hiis que sunt fidei, quia in aliis contra veritatem opinari non facit hereticum. Dico et directe ut sunt articuli fidei vel indirecte ut in hiis ex quorum corruptione sequitur corruptio alicuius

articuli vel in hiis q sunt ab eccia
declarati Et dico ptinacit defendens
qr si aliqs ter flim opione depdictis
et tn no vult ea ptinacit defende
sz e pat corrigi no e dicend9 heti
cus // Est aut qdruplex pena
hereticorum Prima z excoicacio qr
ipo iure oes heretici st excoicati
maiori excoicacoe Scda e de
posico / qr siue clerici siue layci
siue ppa ut imperator sit deponend
ab oi dignitate sua Et clerici
adicit curie sclari puniend9 de
gradacoe pua Tercia e rerum ab
lacio / qr oia bona eorum debet 9fiscari
eccie cui deseruit si erat clerici / sz
si laici ~~vo laycorum bona~~ st eccie cui
inpali iurisdictione st subiecti
alioquin vo laycorum bona pncipibus
Quarta e militaris pseruicio / qr
si alr no pt st armata manu
st ab eis bona oia auferenda / qr no
iure pnt ea possidere Additur
qnta scdm hostiens qr scdm leges ci
viles deputat vltio supplicio ut
cremant / Sexta e qr eorum vassalli
st absoluti ab homagio fidelitate
et qcuqz pacto eis pstito Exa e
cultu / exercenarii et hr ab st scdm
host Item credentes receptores de
fensores et fautores eorum st excoicati
Exa e excoicati9 primo et 2o et filii
cientes eis postqm st denunciati / exa
e vigenti Et qcuqz heticos ut dcos
eorum fautores tradidit eccias

sepulture e excoicatus / et locus
carebit ppetua sepultura Et filii
istorum hereticorum et fautorum pdictorum
usqz ad scdm gnacoem no pnt
hre offim ecclasticu nec bnfim
pubcu Et si 9trariu fit e irritu
ipo iure Exa e / li. 6o i s q. 6a

Homicidium

Est hois occisio ab hoie fcta /
cuius plures st spes. Nam aliud
e spuale aliud corpale Spuale
fit qnqz mois .s. odiendo / detra
hendo / male 9sulendo / nocendo /
victu subtrahendo // Corpale homi
cidium fit dupliciter .s. lingua ul
fco lingua tribus modis .s. p
ceptu 9silio / defensione Fco fit
homocidium qtuor mois .s. iusti
necitate / casu / et voluntate Precepto
fit homicidium / ut cu aliquis
mandat aliqm occidi Consilio
qn aliqs 9sulit aliu occidi ul
rogauit / et 9cedendo utilitate
ex homicidio secepte // Defensioe
ut cu qs vult aliu a morte libera
re / sz tunc alr h sibi dissuadet
ex corrupta intencoe Secus
si inteno no sit corrupta / Na
si mr retrahit filiu aliu vbe
rare volente / ne ipe occidat
no peccat Iusticia fit homicidium
cu iudex malefctorem occidit
zelo iusticie / et h e licitu / ex quo
eum iudex pest bono iusticie

pt occide eum pturbante ī bonū
Sicut ꝯ abscidit membrū putridū
p salute toti' corporis Innocente
tn̄ nō debz occide q2 ille nō ptur-
bat bonū cōe s3 magis adiuuat
Si tn̄ iudex sciat aliquē innocēte
ꝯdempnatū ~~p deposi~~ p deposicōem
falsorū testiū si nullo mō pt eū
liberare si eū occidit nō peccat
q2 nō ipe eū occidit s3 testes
Minister ꝯ iudicis innocētem
occidens snīalit a iudice ꝯdemp-
natū nō peccat q2 ad eū nō
ptinet discute snīam iudicis
nisi forte p manifestū ꝯ intollera-
bilem sine errore Si tn̄ iudex
occidit malefactorem liuore vin-
dicte ul' ex delectacōe fundendi
sanguinem humanū peccat mortalit'
Ꝯ si facit zelo iusticie nō peccat
nec ꝯ minister q' ex seq'r snīam
iudicis Priuate tn̄ psone nō
licz occide malefactore q2 cura
boni cōis nō ē sibi ꝯmissa Plati
autē clericorū q' acceperunt offi'm
principū terre pnt exercere iudiciū
sanguinis nō p se ipos s3 p alios
qm̄ hoc faciāt ex sua auctoritate
Necessitate vō fit homicidium
cū aliquis occidit hominem ~~ne~~ ne
ab ipo occidat' naturale eni ē
ut hō vitā suā tueat' et io
q' aliū occidit alit' nō potens
euade mortē intendens se

tn̄ liberare cū moderamine incul-
pate tutele nō peccat si tn̄ vtat'
maiori vi q̄ oportz peccat Et si lr
si intendat occide hoiez ut se ipm
defendat illicitū ē nī forte ex
publica auctoritate hoc fiat p bonū
cōe ut pz ī milite pugnante
ꝯtra hostes q̄uis ꝯ iste peccat si
priuata libidine moueat' Et nōn-
q' nul' dz se ipm occide q̄cūq3 ex
necessitate peccat eni mortalit'
q2 facit ꝯtra caritatē suā ꝯ ledit
bonū cōe cui' ps ē et iniuriam
facit deo cui' suum occidit Vn-
nul' dz se occide ut ad meliorem
vitā transeat q2 illa tn̄ habetur
ex dono dei nec p miserias psentes
vite vitandas q2 mors ē maius
malū q̄ sit miseria Nec ppt
vitandū pctm q2 p morte tollit'
facultas penitendi nec p for-
nicacōem ul' adulteriū vitandū
q2 se ipm occide ē maius pctm
et ꝯ in hijs ꝯmissis tn̄ facit pctm
ppt q° ꝯ ꝯsensu vitando nō dz q's
se ipm occide q2 nō st facienda
mala ut eueniant bona Casu fit
homicidiū cū aliquis facit aliquid et
occidit aliquē nō intendens ipm
occide et si q's dat opam rei licite
et adhibz debitā diligēcia nō
imputat' sibi Si autē dat opam rei
illicite uel nō adhibet debitā dili-
genciā tūc incurrit reatū homicidij
Voluntate fit homicidiū cū aliquis
occidit aliquē sine iusticia ul' necessitate
et voluntarie ꝯ directe ut indirecte

puta cum facit aliquid vel mandat fieri ex quo probabiliter potest sequi homicidium. Et ille semper peccat mortaliter et multum enormiter quia facit contra caritatem proximi quem occidit. In secunda secundae q. 184 ar. 1.

Honestas

Honestum dicitur quod est honore dignum, per virtutem vero efficitur aliquis dignus honore. Unde et honestum idem est quod decor spiritualis. Ita sicut decor corporalis consurgit ex debita proportione corporis cum claritate coloris, sic pulchritudo spiritualis consistit in hoc quod conversatio hominis sive actio sit bene proportionata secundum spiritualem rationis claritatem. Hoc autem pertinet ad rationem honesti. Nam virtus secundum rationem moderatur omnes res humanas. Honestum autem est idem virtuti, quia honor debetur virtuti ut dictum est. Ex quibus patet quod honestum est quaedam pars temperantiae, non ut dictum est. Honestas est quaedam spiritualis pulchritudo cui opponitur turpe. Temperantia autem repellit turpissima, puta delectationes et voluptates brutales. In secunda secundae q. 103 ar. 1.

ne in moderate tendat in operatione in ceteris

Honor

Dicit testificationem de excellentia alicuius per quaedam signa exteriora et hoc competit ad homines, nam coram deo sufficit interius testimonium conscientiae. Ille autem qui honoratur oportet esse superior honorante et hoc vel simpliciter vel secundum quid, vel ad minus requiritur quod sit superior aliquibus aliis, quia honor est testimonium excellentiae alicuius ut dictum est. Honorem tamen quem suis exhibet unde comprehenditur dulia. In secunda secundae q. 161 ar.

Humilitas

Est virtus quae moderatur appetitum, scilicet aliquis considerans suos defectus tenet se in infimis secundum suum modum. Si tamen aliquis honorem suum non considerans comparat se immeritis et fiat illis similis, hoc est vitiosum. Nec tamen oportet quod homo omnibus se subiciat per humilitatem. Primus enim id quod est in nobis ex nobis, puta defectus nostros debemus subicere ei quod est dei in alio, puta bonitati illius. Adeo enim homines quosque bonos honoramus, et nobis autem non sunt defectus. Tamen non oportet id quod est in nobis ex nobis subiciamus ei quod est alterius ex ipso. Aliter enim oporteret quod quilibet reputaret se magis peccatorem quolibet alio, quod non oportet. Similiter non oportet quod id quod est dei in nobis subiciamus ei quod est dei in alio, quia secundum prudentiam humilitatis possimus praeferre dona nobis data donis aliis collatis, potest tamen aliquis reputare esse aliquid boni in alio

quod non recognoscit in se ipso / uel
aliquid mali esse in se quod non in alio
Ex quo se potest ei subicere per humilitatem
quod tamen debet fieri moderate / ne aliter ex
hoc superbiat / et ne humilians se
nimis ab ipso contempnatur Et
non omnium istorum est / quia humilitas
proprie importat reuerentiam qua
homo subicitur deo Ex diuina enim
reuerentia contingit quod homo non plus
sibi attribuat quam sibi competat
secundum gradum quem a deo est sortitus
et ideo secundum regulam diuinam et rectam
rationem debet se humiliare et aliter non
Est autem humilitas pars quedam mo
destie siue temperantie / laus enim
temperantie est refrenando passiones
humilitas autem reprimit motum spei
qui est motus spiritus in magna tendentis
Unde humilitas est pars temperantie / et
continetur sub modestia / quia nichil
aliud est quam quedam moderatio spiritus
Unde et magna uirtus est / quia facit
hominem in toto aptum ad omnia subici
diuine ordinationi / et fundamentum
spiritualis edificii in quantum expellit
superbiam et reddit hominem paratum
ad influxum gratie euacuando
inflationes superbie Sunt autem xii
gradus humilitatis Primus est corde et
corpore semper humilitatem ostendere defixis
in terram aspectibus 2us est pauca
uerba et rationabilia loqui non clamosa
3us est non esse facilem et promptum
in risu. 4us est taciturnitas usque
ad interrogationem. 5us est tenere id quod
est communis monasterii regula quia semper uia communis
est tenenda. 6us est credere et pronunciare se
omnibus uiliorem quam intelligas modo
proprio. 7us est ad omnia se indignum et in
utile confiteri intellige secundum proprias
uires. 8us est confessio peccatorum. 9us est pro
obedientia in duris et asperis patien
tiam amplecti. 10us est non delectari
in implendo propria uoluntate Undecimus
est deum timere et esse memorem precep
torum omnium. Duodecimus est tamen obedientie
se subici sub maiori Septimus tamen et
septimus gradus habet sub se alios
septem gradus Primus est contemptibilem
se esse cognoscere. 2us est de hoc dolere. 3us
est hoc confiteri. 4us est hoc persuadere ut scilicet hoc
uelit credi / 5us est sustinere patienter
hoc dici. 6us est pati se contemptibiliter
tractari. 7us est hoc amare

Hystrio

Non omnes hystriones sunt in
statu peccati dummodo moderate
utantur officiis licitis ad solatium
hominibus exhibendum quo indigent
homines contra turbationes et curas
humanas scilicet, non utendo aliquibus
illicitis uerbis uel factis ad ludum
et non adhibendo ludum negociis
et temporibus indebitis Unde et illi
qui moderate eis subueniunt non peccant
Peccant tamen si subueniant qui illicitis
ludis utuntur uel etiam in ~~[illegible]~~ excommu
nicatione constituti Adulatoribus autem
aliquid dare non est peccatum mortale
nisi nimius sit appetitus causa uel

aliquis cupiat laudari in peccatis suis secundum
illud ps. Laudatur peccator in desideriis
anime sue / tale enim adulatio peccatum
est quod participant dantes aliquid
112 huiusmodi adulatoribus In secunda secunde q. 112 ar. 1

Iactancia

Est cum aliquis de se aliquid
dicit supra id quod est in eo / ut de eo
alii opinentur / et est peccatum mortale
quando aliquis de se iactando profert
quod est contra gloriam dei Vel quando
aliquis de se iactando prorumpit
in contumeliam alterius / vel quando procedit
ex inani gloria que est peccatum mortale / no[ta]
ut quando fit ex appetitu lucri quo
proximus decipitur / vel sit tale lucrum
ex quo alius non dampnificatur In
hiis casibus est peccatum mortale / quia est
contra caritatem dei et proximi Ubi autem non
est contra dei ut proximi / vel quando procedit
ex vana delectacione tunc est peccatum ve-
niale / vel forte talis delectacio magis
diligeretur quam deus In secunda secunde q. 121 ar. 1

Ieiunium

Est laudabile quando fit racionabiliter
ut scilicet caro dometur et spiritum consuetum
(?) vel ad ea que incumbunt ex officio
vel ex societate corporis ad que aliquis
convivunt necessario agenda / et cum non
impedit ab operibus utilioribus

Ponit tamen ieiunium est in compescionem
et punicionem culpe et elevacionem
mentis sub precepto cadit legis
naturalis / sed tempus et modus ieiunandi
cadit sub precepto legis positive
quod est a prelatis ecclesie quod possunt
hoc statuere / cuius tamen precepti non
est transgressor nec peccat mor-
taliter qui ieiunium ecclesie frangit
ex causa racionabili / sed qui transgreditur
ex contemptu vel sic quod impeditur
finis quem intendit legislator
quod est compescio peccati et elevacio
mentis ad spiritualia ille peccat
mortaliter Ab hac autem lege excipiuntur
plures Primo excipiuntur pueri
qui non tenentur ieiunare ante annum
vicesimum primum quia usque ad tempus illud
indigent nutrimento tam ad
sustentacionem quam ad augmentum
tamen circa hoc tempus congruum est ut ex-
erceant ieiunium plus vel minus secundum
modum sue etatis Secundo excusantur
laborantes in magno labore si
pauperes sunt adeo sunt ut oporteat
sibi ipsis laborare vel operas locare
ad conparandum sibi victum et non
possunt hec opera explere nisi solvant
ieiunium non peccant mortaliter si
solvunt Si autem non subiacent
talibus necessitatibus non excusantur
Non tamen coguntur mendicare pro
ieiunio servando qui alias non
consueverunt mendicare In hiis